

25 éves a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pszichotikusok Egyesülete

BEDE JÓZSEFNÉ

könyvtárvezető, Szabolcs-Szatmár-Bereg-Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház

Dr. Kállay Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár és Közművelődési Gyűjtemény

bede.jozsefne@szszbmk.hu

Van egy „maroknyi” csoport Nyíregyházán, melynek tagjai más problémákkal küzdenek, mint az egészséges emberek, de teljes életet akarnak és némelyek tudnak is élni. Ez a csoport nem más, mint a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pszichotikusok Egyesülete, amely a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház Sóstói úti telephelyén működik, immár 25 éve. Kreatívan alkotnak a közösségben, ami húzóerő számukra, hogy eloszlassák a róluk kialakított tévhitet.

1997-ben 18 alapító taggal indult a *Pszichotikus Betegségekben Szenvedők Érdekvédelmi Egyesülete*, melynek szükségességét elsősorban a pszichotikus betegek hozzátartozói ismerték fel. Együtt, egymás tapasztalatait megismerve könnyebb megbirkózni ezzel a nagyon súlyos betegséggel, amely a beteg ember és családja egész életét megváltoztatja. Tudom, hiszen a fiam által én is érintett vagyok... – mondja PELLER IMRÉNÉ ETELKA, az egyesület titkára. Többet akartak tudni ezekről a betegségekről, segítséget, információt remélve egymástól és az egészségügyi szakemberektől. Célcsoportjuk a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyében élő pszichiátriai betegek és hozzátartozóik.

Célul tűzték ki a társadalmi befogadás elősegítését, a stigmatizáció, a megbélyegzés csökkentését, a kirekesztettség érzésének megakadályozását, a segítség-/információnyújtást a mindennapokban, a hátrányos megkülönböztetés és előítéletek csökkentését, érdekvédelem-/jogsegély-szolgáltatást, a pszichotikus betegek rehabilitációját és a munkahelyteremtést. Létszámunk jelenleg 37 fő, melyből 32 fő megváltozott munkaképességű betegként dolgozik folyamatosan, előbb napi 4, majd napi 5 órában, s kapják a mindenkori minimálbér arányos részét. Ez annak köszönhető, hogy 2011-ben egy közel 32 millió forint összegű uniós pályázatot nyertek, s melyet minden évben újra és újra sikeresen benyújtanak a vezetők. Az egyesület, a pályázaton kívül adományokból, illetve tagdíjból tartja fenn magát. Jelen működő pályázatukkal, védett foglalkoztatás keretein belül hozzájárulnak a Nyír-

egyházán élő megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatási rehabilitációjához.

Szorosan együttműködnek a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház Pszichiátriai és Pszichoterápiás Osztályával, ami 1985. december 17-én kezdte meg működését, az akkori Jósa András Oktatókórház Sóstói út 62. szám alatti telephelyén, ahol most az egyesület is működik. Így tudják megvalósítani a szociális, rehabilitációs foglalkoztatást a bent fekvő betegek számára is, akiknek így lehetőségük adódik megismerni az egyesület tevékenységét. Ennek fejében a kórház átvállalta az egyesület közműdíj költségét.

Az egyesületet az elmúlt 25 év megtanította arra, hogy nyitni kell a világra. Már nem elég a maguk kis miliójében tevékenykedni, a fenntartáshoz meg kell mutatni magukat, hiszen olyan igényességre, szépségre fejlesztették kreatív tudásukat, hogy el is tudják adni a kész termékeket. Az értékesítéshez a Salva Vita Alapítvány által kiadott „Segítő Vásárlás Védjegy” használatának lehetőségét is megkapták.

2021 nyarán új elnököt választottak az egyesület tagjai RÁDI SIPOS EDIT személyében, aki célul tűzte ki a stigmatizáció csökkentését és nyitni a város lakói felé. Elképzelésének első lépése a Nyílt nap megvalósítása volt.

Megmutatni magukat, nyitni az emberek felé? Igen! Egyrészt a világháló lehetőségeit kiaknázva Facebook oldalukon (<https://www.facebook.com/pszichotikus>) nagyon sok információt osztanak meg az egyesület munkájáról, programjaikról, másrészt meghirdették – a személyes találkozás reményében – az egyesület nyílt napját július hónapra, az újrahasznosítás jegyében. Négy délelőtt mutatták be a szőnyegszövés, papírfonás, ékszerkészítés, gyöngyfűzés tudományát az igen lelkes érdeklődőknek.

Záró rendezvényükön lehetőség volt a Nyíregyházi Egészségfejlesztési Iroda munkatársai által végzett állapotfelmérésre, majd kiállítással, bográcsozással és kötetlen beszélgetéssel zárult a Nyílt nap.

De milyen az élet, ha nem ilyen mozgalmasak a napjaik?

A betegek reggel 8–9 között érkeznek az egyesületbe, beírják magukat a jelenlétebe, majd ki miben jobb, azt csinálja. Korábban és jelenleg is kézműves foglalkoztatás keretében tanulhatták/tanulják a szövés, horgolás, agyagozás, csipkeverés, a virágkötés alapjait, de népszerűek az egyszerűbb gyöngyfűzések, üveg- és gipszfestések is. A kezdetekkor segítségükre voltak ebben a Családsegítő Központ munkatársai. Ma már tagjaik sorából többen elsajátították a kézművesiséget, nekik a Munkaügyi Központ pályázata révén – részmunkaidőben – több esetben, rehabilitációs munkát biztosítanak. Ezek a tevékenységek elősegítik a különböző egészségi állapotú betegek folyamatos rehabilitációját, és egy megértő, egymást segítő közösség kialakítását.

Használt ruhákból szövőszéken rongyszőnyegeket, lábtörlőket szőnek: *„Nyolc pólóból lesz egy gombolyag a felvágott szálakat összevarrva. Egy gombolyagból 8–10 cm szőnyeg jön ki. Egy gombolyag összevarrása pedig egy napos munka.”*

Különböző méretű, formájú, anyagú táskákat, neszesszereket, mobiltelefon-tartókat varrnak és díszítenek. De praktikus konyhai tárgyakat is készítenek: fogókesztyűket, kötényeket, apróbb edényfogókat.

A szabászatban is folyamatosan intenzív a munka. Fűznek ékszereket, kulcstartókat gyöngyből, de a ruhákban található cipzárakat is felhasználják karkötők, fülbevalók, hajpántok elkészítésére. A gombokat és hímzéseket díszítésre használják. A virágkötő kis kuckójában készülnek a csokrok. Papír újrafelhasználásával kosarakat fonnak, amelyek festés után tartósak és erősek, tehát nemcsak díszként szépek, hanem apró tárgyak tárolására is alkalmasak. Ez a munkafolyamat a legnépszerűbb a betegek körében. Az a ta-

pasztalet, hogy ha lekötik a beteg figyelmét, csökken hallucinációjuk, kevesebb alkalommal kerülnek ismét kórházi kezelésre, állapotuk javul.

Épületükben bolt működik, ahol a dolgozók által készített kézműves tárgyakat árúsítják, illetve a kórházban fekvő betegekre gondolva korrekt áron kínálnak ásványvizet, tisztálkodási eszközöket, édességeket. A bolti árúsítás mellett törekszenek a különböző vásárokon, kézműves piacon, Facebook-on is jelen lenni, így népszerűsítve szép kézműves tárgyaikat. De számos kiállítást is szerveztek már betegtársaik munkáiból, többek között könyvtárakban is.

A Facebook oldalon a kész és megvásárolható termékekről további képek között lehet mazsolázni. <https://facebook.com/pszichotikus>.

Ugyanakkor volt/van más jellegű foglalkozásuk is, például pszicho-educáció, sorstársi segítség, önálló életvitel, munkavállalói tréning, mozgó klub. Az otthonukból kimozdulni nem tudó tagtársakat és a velük kapcsolatban álló betegeket rendszeresen látogatják.

Kéthetente önkéntes pszichiáter közreműködésével pszicho-educációs tréningen vesznek részt, de kiemelten foglalkoznak az önismereti kérdéssel is.

Számos re-integrációs programot szerveznek, melyek nem csak a tagságuknak, hanem az érdeklődő betegeknek, hozzátartozóknak is szólnak. Ez hatalmas lehetőség számukra, hiszen jövedelmük szükségessége miatt nagyon keveset tudnak kultúrára szálni.

Színházlátogatás, Állatparki látogatás, kirándulás, sütögetés az udvaron, felolvasó nap, vetélkedő színesíti néha napjaikat. A rendezvények szervezésében maguk a betegtársak is tevékenyen részt vesznek, de a pszichés betegek jellemző, hogy állapotuk hullámzó. Sokszor nagyon nehéz a súlyosabb állapotúak motiválása. Ilyen esetben is nagy jelentősége van a betegek meggyőzésének az önkénteseik által, akik sors-

társak is részben. Segítik az orvos-beteg-hozzátartozó kapcsolatok erősítését, az egymás közötti bizalmat.

Működési költségeik az előző évekhez viszonyítva megnöttek, és a pályázataik is mostanában várólistára kerültek, így működési forráshoz az eddigiekben nem jutottak. A szövéshez nagyon sok ruhát kapnak, amit a betegek csikokra vágunk, összevarrják hosszú csikokra és gombolyagba tekerik. A táskák és más tárgyak varrásához szintén használt farmert és egyéb anyagokat kapnak – aki tudja, hogy vannak, az oda viszi a kiselejtezett ruhadarabját. A kosárfonáshoz az újságokat szintén sokan gyűjtik, a festékeket és más kellekeket pedig megpróbálják kihozni a befolyt pénzből. A közösségi oldalukat egy beteg tartja karban, azért sem kell fizetni.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a munkáltatók nem szívesen foglalkoztatnak pszichés betegségben szenvedő munkavállalókat, ezért az egyesület célso-

portjába tartozók foglalkoztatása a fő cél. Ezzel is lehetőséget adnak, hogy betegségük kialakulása miatti alacsony iskolázottság, a kevés ledolgozott idő, a korlátozott munkaerőpiaci esélyek következtében meglévő kiszorultságukat csökkentve újra esélyt kapjanak a munka világában. Képességeikhez mérten foglalkoztathatóvá válnak, ezzel is növelve önbizalmukat, megakadályozva, hogy teljesen a társadalom periferiájára kerüljenek.

2022-ben nagy mérföldkőhöz ért az egyesület, hiszen immár 25 éves évfordulóját ünnepelhette október 25-én. A jubileumi rendezvényt DR. SZŰCS ATTILA, a Szabolcs-Szatmár-Bereg-Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház főigazgatója nyitotta meg, aki hangsúlyozta, mennyire fontos, hogy megszűnjön a hátrányos megkülönböztetés a pszichotikus betegekkel kapcsolatosan. Jelen voltak Nyíregyháza város vezetői és egyéb szervezetek képviselői is. Az egyesület jelenéről RÁDI SIPOS EDIT elnök beszélt, aki az együtt – egymásért – szívből hármas egységét hangsúlyozta és azt, hogy nyitni kell a világra és meg kell mutatniuk magukat. A múltat pedig KELLER BÁLINTNÉ MÁRIA, az Egyesület korábbi elnöke idézte fel. A pszichiátriai szakma képviselőjében DR. RÉZ DÓRA orvos és BÉKÉSI KRISZTINA, a Pszichiátriai osztály osztályvezető főnővére tartott előadást. Mindketten nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy az egyesület értékteremtő tevékenységével erősítik a betegek önbizalmát és csökkentik a stigmatizációt (megbélyegzést), melynek következménye a kirekesztettség.

A születésnapot a „betegek” szavalatai színesítették, ami óriási bátorságra vall, mert ki mertek állni a nagyközönség elé. SÁNDOR KATA az egyesületben dolgozik és elmondta, milyen szerencsés, hogy a munkája a hobbija lehet, szívesen megy be dolgozni. Az pedig, hogy ezért fizetést is kap, önállóságot biztosít számára. Ugyanakkor kiemelte, nem csak a rá-

bízott feladatot kell elvégeznie, hanem teret kapnak az ötletei is. Megvalósíthatja, amit kitalál.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg-Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház lelkésze, TERJÉK JUDIT gyakran látogat az egyesületbe nem csak lelki segítséget nyújtani, hanem alkotni is. Már megtanult szőnyeget szőni. Az ünnepi rendezvényen áldást mondott az egyesületre.

A születésnap végén HEKMAN ERZSÉBET énekes-előadóművész csodálatos hangja zengte be a termet, melyet az alsó szinteken a betegek is hallottak.

Peller Imréné, az egyesület titkára – mindenki Etusa – volt az, aki szervezte és levezette ezt a csodálatos születésnapi rendezvényt. Záró mondatában megjegyezte, hogy 2014 és 2021 között is volt egy elnök HERNÁDI SZILVIA EMESE személyében, aki ezen 8 év alatt biztosította, hogy az egyesület folyamatosan működhesen tovább.

Kísérő programként a jelenlévők megtekinthették a kész termékekből összeállított kiállítást. Végül: nem lehet születésnap torta és állófogadás nélkül! Itt is volt, természetesen.

Megjegyzés

A képeken szereplő személyek a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény ("Ptk.") 2:48. § (1) alapján hozzájárulnak a fenti helyen és időben készült fénykép, hangfelvétel, illetve filmfelvétel közzétételéhez!

Fotók: Bede Józsefné és Pellerné Poór Etelka

